

Hilde Keteleer

OMHEIND

*In liefdevolle herinnering aan mijn grootouders Mathilde Nollet,
Cyriel Jacobs, Martha Wuyts en Lode Keteleer, evenals aan mijn
schoonmoeders Laure Lannoye en Anna De Laet.*

*Le quotidien est un papier huilé sur lequel l'encre de
la mémoire n'adhère pas.*

Bernard Tirtiaux, *Pitié pour le mal*

In the desert you can remember your name

'Cause there ain't no one for to give you no pain

Dewey Bunnell (America), *A horse with no name*

PROLOG

4 september

De acht mannen schuiven hun borden en glazen opzij en buigen zich over de plattegrond. Het zou niet al te moeilijk zijn om het terrein binnen te raken, er was amper beveiliging. Aan de hand van deze informatie zouden ze meteen het juiste gebouw vinden. En dat is het belangrijkste, de wereld moet weten wie het doelwit is. De leider knikt goedkeurend naar de jongste man: 'Goed werk van je liefde, heel gedetailleerd.' De jongen met het scherpe profiel, het putje in de baardeloze kin en het wilde haar buigt het hoofd. Hij frunnikt aan zijn blauw-wit gestreepte jasje. De wereld moet weten, dat is het belangrijkste.

1. TOMMY

Straks slaapt ze voor het eerst niet op haar werkplek, maar daar waar ze thuishoort. Een overmoedige gedachte? Het kan haar niet schelen. *I don't give a fuck*, zal ze hem straks gniffelend zeggen, en ze weet al wat Falah zal antwoorden.

Hij heeft gevraagd of ze mee wil naar zijn kamp in Wadi Rum, anderhalf uur rijden van het archeologenkamp vandaan. Natuurlijk betekent dat het definitieve einde van de collegialiteit van de anderen, maar die stelde toch al niet veel voor. En natuurlijk worden er zijdelingse cynische opmerkingen gemaakt, maar daaraan is ze allang gewend. Dat ze heel voorspelbaar verliefd is, kan haar evenmin schelen. Of dat Falah op haar valt omdat ze blank en mollig is. Hun lichamen zijn nog volop bezig elkaar te ontdekken, maar hun zielen, die hebben elkaar eerder ontmoet. Ja, toch? Twee vogels die hoog in de staalblauwe lucht boven de woestijn om elkaar heen cirkelden, de vleugels drijvend op dezelfde thermiek, de ogen peilend naar een partner, niet naar een prooi.

Onderweg stoppen ze om naar de zonsondergang te kijken. Hij kent de beste plek, laat hij weten. Zoals altijd is zijn blik uitdagend en ondeugend, is zijn stem een toonladder van vrolijkheid. Hij laat de motor draaien en springt met een zwaai in het mulle zand. Tegen de tijd dat zij de hoge trede van de jeep af is gesukkeld, staat hij al aan de voet van een grote rots. Als een aap klimt hij erop, met handen en voeten, vlugger haast dan ze hem met haar blik kan volgen. Haar ogen zuigen zich vast aan zijn soe-

pele bewegingen. Haar eigen spieren spannen zich, zeggen ja, willen iets beginnen. Een of andere impuls in haar lichaam dat het verlangen strak omlijnd maakt. 'Laten we hier drie tenten opslaan' – de Bijbelzinnen komen hier vaak zomaar aangewaaid. Opa Rutger zou het fijn hebben gevonden.

Als Falah boven op de rots staat, wenkt hij haar. Ze wil dat hij haar komt halen, haar helpt haar zware lichaam naar boven te krijgen. Maar hij doet het niet, hij moedigt haar alleen aan met zijn hese stem. *Yallah*, kom. Ze trekt zich op tot ze zo dicht bij hem is dat ze de rimpeltjes om zijn ogen kan zien. Boven haar gehijg uit hoort ze de wind die aan haar sjaaltje trekt. Falah haalt het lachend van haar hals en laat het als een vlag flapperen.

De zonsondergang overtreft alle vorige. Daarna valt de duisternis als een donkere mantel over hen heen.

Een hoge rotswand met een overhangend stuk maakt van zijn kamp een natuurlijke theaterbühne: elke genster die uit het vuur wegspringt, flitst nog even op in de holte die onder aan de rots is uitgehakt om mens en dier tegen de woestijnwind te beschermen. Het geluid van de vonk lijkt omhoog te vliegen en zich om te zetten in sterren, zich te voegen bij de geluidloze schittering daarboven. Af en toe schiet er een ster weg, een flits in haar ooghoek.

Ze slapen niet in een tent, maar onder de blote hemel, op een matras die hij uit zijn jeep heeft gehaald. De sterren zijn dichterbij dan de mensen in het archeologenkamp. Falah wijst naar de beelden die ze alleen van naam kent, de tekens van de dierenriem.

'Wat is jouw teken?' vraagt hij.

'Schorpioen.'

Hij kijkt verrast: 'Je bent dus een woestijndier. Ken je je gelukspunt?'

'Geen idee. Wat is dat?'

'Hoezo, je kent je teken maar niet je gelukspunt?'

Het duurt even voor ze begrijpt wat hij bedoelt. Zijn Engels ontbreekt het aan de woorden om iets uit te leggen wat kennelijk thuis hoort in de Arabische astrologie.

'Een of ander punt dus in de horoscooptekening?'

'Ja, het duidt aan waar je je geluk kunt vinden.'

'Ik ben benieuwd.'

'Om gelukkig te zijn is het voor Schorpioenen belangrijk hun grenzen te leren kennen, om ze daarna te verleggen.'

Ze grinnikt. Het klinkt even idioot als in de *Flair*. Falah merkt kennelijk niets van haar spotlach, want hij gaat bloedernstig verder: 'En je voelt je ook in je element als je een geheim kunt ontsluiten.'

Het beeld van oma Lydia, zoals ze haar heeft gezien net voor ze vertrok, dringt zich op met een scherpte die wel een fata morgana lijkt. Maar Falahs stem verdringt het meteen. Hij wijst naar de maan, die bijna vol is.

'*Habibti*, de sterren zijn niet de enige die iets over je zeggen. Je bent een spiegel van de maan, zo eindeloos vrouwelijk als zij daar.'

Weg zweverig gedoe, weg Flair, weg gegniffel: met zijn droge, eeltige hand raakt hij haar linkerborst aan, en haar beide tepels richten zich op, de linker wordt door hem gestreeld, de rechter door de warme wind die hen omhult als doorzichtige lakens. Elk geluid dat ze maken wordt weerkaatst onder de rotswand; ze smooit haar gekreun in haar hand omdat ze weet hoe ver geluiden hier dragen, maar Falah neemt de hand weg, en ze levert zich over aan de echo van haar genot, het dijt uit in almaar breder wordende cirkels, de cirkels van hun zielvogels. De rotswand stuurt de herinnering aan haar stem terug. Alleen haar eigen stem nu. Die van mam is ver, ver weg.

Mam was alweer gaan liggen, haar arm voor haar ogen tegen het licht, haar lichaam uitdijend over de rand van de bank. Ze zei: 'Herinner me eraan dat ik straks nog die was uit de machine moet halen.' Eigenlijk bedoelde ze: 'Wil jij dat alsjeblieft doen voor je weggaat?'

Herinneren was een woord dat deed wat het zei: het herhaalde het innerlijke. Toen ze het mam voor het eerst hoorde gebruiken dacht ze aan *The inner circle*, een film die ze de dag voordien op tv had horen aankondigen. Ze had aan haar jeukende arm gekrabd terwijl ze zich afvroeg: waarom zeggen ze dan niet re-inner, maar re-member? Betekent het in dads taal misschien iets anders? Zou je in Amerika een lid van de familie of van een club terugzien, in plaats van iets wat binnen in je hoofd zat, of in je buik? Ook toen al, ze ging nog niet eens naar school, was ze voortdurend alert voor wat de woorden deden. Gebeurde herinneren misschien op twee verschillende plekken? Heel mooie of juist heel droeve ervaringen deden iets in de buurt van haar middenrif bewegen: er welde warmte op, of het bracht een zucht naar boven, een slik, soms zelfs tranen. Als ze aan dingen dacht, de supermarkt of de bibliotheek, of aan de letters of cijfers die mam haar leerde, bewoog er iets in haar hoofd. Heel soms verhuisde het van plaats: als er in de supermarkt een mevrouw tegen hen had gesnauwd, kroop de herinnering naar beneden.

Er kronkelde sowieso voortdurend veel rond in haar lijf, en vaak leken ook haar vaders en moeders taal er elkaar op de hielen te zitten en soms zelfs slaags met elkaar te raken. Als dad laat naar huis kwam en mam in het hele huis rond begon te lopen, maakten ook de zinnen in haar rondjes, en vermengden ze zich met de beelden van eerdere scènes.

Toen ze later weg waren uit de States en naar het dorp van

oma Lydia waren verhuisd, leerde ze dat de herinnering ook naar de vochtige plek tussen haar benen kon gaan. Haar eerste avond uit, met twee vriendinnen, naar de grote stad. De jongen met wie ze danste, was klein en mager. Hij had zijn kin in haar hals gelegd en zijn aftershave was in de wol van haar beige angora-truitje gedrongen. Ze hield de pull de hele week aan, en elke keer als ze de aftershave rook, voelde ze de harde bobbel in zijn jeans haar onderbuik opwarmen. De zaterdag nadien was de geur er helemaal uit, ze snoof vergeefs, boos, op haar kamer, want mam had haar huisarrest gegeven vanwege haar slechte rapport.

Pas twee weken later mocht ze opnieuw naar de disco. De jongen was er weer, hij danste innig met een ander meisje toen ze binnenkwam, en de taal van dad drong zich op met een heftigheid die haar totaal overrompelde. Ze liep naar hen toe, hij keek verbaasd toen ze vlak voor hem ging staan en boven de muziek uit schreeuwde: 'I forgot to tell you last time that my name is Tommy!' Toen liep ze weg, de toiletten in. In de spiegel zag ze haar gezicht gloeien, haar groene ogen vuur spuwen en haar ademhaling hortend op en neer gaan in het dikke lichaam. Ze spuwde haar belachelijke lijf uit, en haar belachelijke naam. Pas toen ze haar hoofd onder de kraan had gestoken, was ze gekalmeerd. Tommy. Mam had lang geleden al uitgelegd dat het net zo goed een vrouwennaam was, en ook dat ze naar oom Thomas was genoemd, maar een troost had ze het nooit gevonden. Thomas klonk wél normaal. Thomas, aha, de ongelovige apostel. De kritische apostel, had ze later gedacht. Iemand die zijn twijfel uit durfde te spreken. Het betekende 'tweeling' in het Aramees. Tja, daar had ze wel willen voor tekenen, een tweelingzus, maar broers of zussen waren er nooit gekomen.

Haar moeder had dus wél een leuke broer. Oom Thomas zag er heel anders uit dan mam, ze had meteen van hem gehouden toen ze hem de eerste keer zag. Tante Veerle en hij hadden

nog geen kinderen. Toen ze nog zo klein was dat ze bij hem op schoot kon, had ze vaak haar wang tegen zijn pas geschoren hals gelegd. Zijn aftershave was subtieler dan die van de jongen uit de disco. *Aqua velva*. Ze had de naam van het blauwe glazen flesje uit de badkamerkast onthouden omdat hij zo anders klonk dan de twee talen die vochten.

Mam heette Petra. Ze had niet lang hoeven te zoeken in de bibliotheek om uit te vissen dat dat 'rots' betekende. Mam had haar schouders opgehaald toen ze haar het resultaat van haar speurwerk voorlegde. En toen ze aanvulde: 'Het betekent ook "betrouwbare"', had mam spottend in de richting van dad gekeken: 'Do you hear that, Hugh? Not really what could be said from you...' Dad had zijn ogen weggedraaid en gemompeld dat hij mam ook niet meteen een stevige rots vond, hoewel ze er stilaan wel het formaat van begon te krijgen. Zij was de kamer uit gelopen en had gewild dat ze er niet over was begonnen. Zo ging het altijd: geen enkel gesprek tussen hen eindigde leuk. Ze wist nooit op wie ze boos moest zijn.

Later, toen ze al weg waren bij dad, vertelde mam dat ze haar eigen naam ook haatte. Dat oma Lydia haar naar een stad had genoemd waar zij gelukkig was geweest en waarnaar ze eeuwig was blijven terugverlangen. 'Hoe wist je dat?' Het was toch een logische en onschuldige vraag, maar mam had haar aangekeken alsof ze het domste kind van de klas was. Ze had bitter gezegd dat ze dat verlangen van oma nooit had kunnen inlossen, mislukte dochter die ze was.

Dat er tussen mam en oma Lydia een muur stond, was duidelijk genoeg. In Amerika was ze nog te klein geweest om de aard van die muur te begrijpen. Oma Lydia was een onderwerp dat ze beter niet aansneed, want dan werd mam pissig (net zo pissig als tegenover dad). Pas toen ze na hun verhuizing van oom Thomas, van tante Veerle en van haar neefjes zo'n vrolijke verha-

len over hun grootmoeder hoorde, was ze oma gaan opzoeken, meestal achter mams rug om. Ze wilde geen gezeur. In zeuren was haar moeder kampioen. Ze kon het dad niet kwalijk nemen dat hij hen in de steek had gelaten, in feite had hij het nog lang met haar uitgehouden. Niemand hield het lang met haar uit. Ook zij moest een poos ver van haar weg. Het zou haar pijn doen, en ze wilde haar geen pijn doen, maar het moest.

Toen ze zestien was, had ze een reclameaffiche voor Petra in de etalage van een Antwerps reisbureau zien hangen. De beelden op de affiche in het uitstalraam waren fascinerend, het roze zandsteen van de oeroude Nabateeërsstad leek verlokkelijk warm. Ooit zou ze met haar eigen ogen gaan zien waarom oma haar dochter naar een stad had genoemd.

Mam vond het maar niks dat ze archeologie ging studeren. Geen beroep om meteen een baan te vinden, en als je er al een vond, was het vaak ver van huis. Maar toen ze had aangekondigd dat ze haar stage in Petra wilde doen, omdat daar nog heel veel opgraafwerkzaamheden gebeurden, waren haar moeders ogen tot haar verbazing opgelicht. Voor het eerst in vier jaren had ze naar haar colleges gevraagd. Ze was zo blij geweest met die belangstelling dat ze van puur enthousiasme haast het hele college van die ochtend had naverteld. Mam was de hele tijd op een stoel blijven zitten en niet zoals gewoonlijk op de bank gaan hangen. De prof had de etymologie van het symbool behandeld. Het woord *symballein* betekende iets als 'samenvoegen'. De oude Grieken maakten een herkenningsteken door een munt of een stuk bot doormidden te breken. Het diende als een soort identiteitsbewijs, bijvoorbeeld voor een boodschapper en de geadresseerde. Die kregen beiden een helft, en als ze elkaar ontmoeten, konden ze zich van elkaars identiteit verzekeren door te controleren of de onregelmatige breuken in elkaar pasten.

Mam had geknikt, en aangemoedigd had ze verder verteld, over een dialoog van Plato, waarin het woord een nieuwe betekenis kreeg, toen een geslacht van ronde androgynen wezens zo sterk werd dat het de goden bedreigde.

Bij het woord 'rond' had ze zich even ongemakkelijk gevoeld, maar mam had geen commentaar geleverd, en ze was verder gegaan: 'Zeus kwam toen op het idee die androgynen doormidden te klieven, in een mannelijke en een vrouwelijke helft. Hij noemde de beide helften *symbola*. Toen de lichamen doormidden werden gehakt, verlangden de helften naar elkaar en wilden ze elkaar ontmoeten. Elke helft zocht dus de afwezige andere helft.'

Mam had gezucht: 'Ik hoop dat jij jouw helft gauw vindt, Tommy, en dat het de juiste helft is.' Het was niet moeilijk geweest haar haar sentimentaliteit te vergeven.

2. PETRA

Ze moet er nog aan wennen om haar bij haar naam te noemen. Karolien. Is dat wel een geschikte naam voor een zielspecialiste? Eigenlijk wil ze haar liever 'mevrouw' noemen, en 'u' zeggen. Maar goed, zij zal het wel het beste weten, het is tenslotte haar beroep om het beter te weten dan de sukkelaars die hier in deze kamer komen uithuilen. Nee, nu niet cynisch doen, eigenlijk is het een verlossing om even niet cynisch te zijn.

Er staan zes rotan zitjes om het lage tafeltje met de beduidende tijdschriften. Zes, dat zal voor een groepsessie zijn. Gelukkig dat haar dat gedoe bespaard blijft. Karoliens dikke, haast vierkante patiëntenmap ligt op het tafeltje als de zwarte steen van de Kaäba tussen de kleurige tijdschriften met reclame voor pijnstillers, parfum en snelle auto's. Wat zou er over haar in die map staan? Volgens de moslims was de zwarte steen uit het paradijs gevallen en aan Adam en Eva gegeven zodat ze zouden weten waar ze een altaar moesten bouwen. Ooit wit, maar door de zonden van de mens zwart geworden.

Die Karolien blijft maar kijken met haar grote donkere ogen, ze zegt niets.

Goed, zij kan ook zwijgen.

'Petra, je hebt nog drie kwartier, wil je echt niks vertellen?'

'Oké.'

Nog even zwijgt ze, want ze weet: de gulp die komt zal eindelijk los zijn. Hij zal beslist langer duren dan drie kwartier.

'Ik zal u vertellen waarmee ik opsta en ga slapen. Het is een heel sterk beeld. Even levend als u daar in de stoel.'

‘Je mag jij zeggen, hoor.’

Ze is best wel aardig, die Karolien. Ze luistert echt.

‘Ik kan zien hoe zij daar in haar kamer zit te wachten tot ik kom. Haar handen rusteloos in haar schoot, haar blik op de deur. Ze is jarig, en ik heb weer een bos bloemen laten opsturen. Dat doe ik nu al heel wat jaren. Daarmee wrijf ik haar onder de neus dat ik haar niet vergeten ben maar dat ik het vertik om haar op te zoeken. Mijn broer belde gisteren, hij zei: “Zou je nou niet toch komen? Het is misschien het laatste jaar dat je de kans krijgt, ze gaat erg achteruit.” Als dat waar is, snapt ze het misschien ook al niet meer, dat van die bloemen. Eigenlijk geloof ik niet echt dat ze op mij zit te wachten, ik denk dat het vooral Thomas is die wil dat ik ga. Maar ik kan het niet. Zelfs als ik het wilde, zou ik het niet kunnen. En ik weet niet of ik het wil. Misschien later, als ik zo’n ontwenningsskuur heb gevolgd. Ik vind het wel prettig dat jij die eventueel voor mij kunt regelen. Ze zeiden bij de intake dat het misschien niet meer nodig is na deze sessies, maar het idee dat het kan maakt me rustiger. Ik wil er misschien ook wel eerst met Tommy over praten.’

Heeft dat belang? Moet ze Tommy er nu bij halen? Hoeft toch niet, haar probleem heeft niks met Tommy te maken. Integendeel, Tommy is het enige in haar leven wat niks met haar probleem te maken heeft. Karolien weet ongetwijfeld uit haar dossier wie Tommy is. Zouden huisartsen trouwens alleen maar feitelijke of ook andere, vertrouwelijke informatie mogen bezorgen aan psychotherapeuten?

‘Misschien moet ik eens gaan kijken in dat ontwenningssinstituut waar ze het over hadden. Het is vast niet zo mooi als het tehuis waar Lydia verblijft. Thomas heeft me zo vaak aan de telefoon verteld hoe het er is dat ik er alles van weet, het gebouw

met de witte muren, het park eromheen, de vijver, de beuken en lorken, de eksters op het grote gazon, de wandelpaadjes waar hij haar in een rolstoel over duwt. Lydia’s toegewijde zoon. Haar oogappel.’

Karolien verpinkt niet bij de sneer in haar stem.

‘Pannenkoeken met ahornsiroop. Zo’n bus waarop je moest knijpen en waar dan een dun straaltje kleverig en zoet zwart uit kwam. Je naam ermee schrijven. Thomas had een grotere pannenkoek nodig want zijn naam was langer, zei hij. Zij antwoordde dat hij dan maar wat kleiner moest schrijven, maar ik wist zeker dat ze hem stiekem toch de grotere gaf. Ik heb Petra altijd een lelijke naam gevonden. Volgens haar was het een prinsessen naam, maar ik vind het eerder een naam voor een werkster. Ik weet best naar wat ik ben vernoemd. De laatste pannenkoek was trouwens altijd voor hem, alsof ik dat niet merkte, alsof ik zo stom was te geloven dat het toeval was.’

Ze zegt nog steeds niets, ze wacht rustig af tot de stroom verdergaat.

‘De meeste mensen denken dat ik stom ben. Wedden dat jij het ook dacht toen ik hier binnenkwam? Je hoeft niet nee te schudden, ik zag het aan je ogen. Altijd al heb ik er dom uitgezien en lelijk, en later ben ik ook nog dik geworden. Dikke mensen kunnen niet intelligent zijn, en al helemaal niet als ze ook nog sluike haarenschevetanden hebben. Vroeger, toen ik nog naar de bibliotheek ging, keek de man of de vrouw achter de balie steevast verbaasd op van de keuze van mijn geleende boeken. Ik ga allang niet meer naar de bibliotheek. In New York ontdekte ik in de Mall een grote boekhandel waar de caissières met evenveel onverschilligheid Kafka als het nieuwste vegetarische kookboek afrekenden en in een tasje stopten. In het dorp waar ik nu woon zijn geen grote boekhandels, maar nu is het nog makkelijker, ik bestel alles via internet. Kafka is

mijn lievelingsauteur geworden toen ik op een keer dit zinnetje van hem las: “Een boek moet de bijl zijn voor de bevroren zee in ons.”

Nu tilt Karolien haar hoofd eventjes op. Vermoedelijk noteert ze het zinnetje in haar hoofd om het later in die zwarte map van haar op te schrijven.

‘Ik ben eerder een vijver dan een zee, maar ook bevroren. Ergens diep in mij ligt warme humus, een soort vochtig heeal, dat naar bladgrond ruikt. Op het bevroren oppervlak mogen ze wat mij betreft naar hartenlust schaatsen en glijden. Maar het laagje ijs is dun, dat voel ik telkens weer. Soms gaapt er zelfs een wak, soms is het ijs nog net intact, heel verraderlijk. Zo’n bijl als die van Kafka heeft dan niet veel nodig...’

Ze leunt uitgeput achterover in haar stoel. Maar de stroom is op gang gekomen, hij is niet meer te stoppen.

‘Na Thomas’ telefoontje moest ik denken aan mijn zogenaamde prinsessennaam. Tommy is in Petra gaan werken. Je vindt er veel foto’s van op internet. Het ziet er warm uit en roze en oeroud. De gidsen zijn bedoeïenen, hun geblokte zwart-witte en rood-witte sjaals zitten ingenieus rond hun hoofd gewikkeld. Op sommige foto’s zie je hoe ze hun gezicht ermee bedekken om zich tegen de woestijnwind te beschermen. Dan zijn er alleen nog hun felle ogen met die lange wimpers. Misschien ga ik Tommy wel opzoeken. Ze zeggen dat Arabieren houden van oudere, dikke, westerse vrouwen. Lydia is niet dik, ze is het nooit geweest. Ze is wel oud nu, echt oud, haast zoals ik altijd al was. En Tommy is dan wel jong, ze is helaas ook dik. Al van toen ze een kind was. Hugh keek altijd vol afschuw maar zwijgend als ik haar liet delen in de Snickers en Marsrepen die ik insloeg telkens als ik naar de supermarkt ging. Door zijn zwijgen voelde ik me nog schuldiger en ging ik nog meer tegen hem schreeuwen.’

Karolien verlegt haar been, zou ze het verhaal al beu zijn? Schuld, boete, ze hoort vast hele dagen niets anders.

‘Tommy was wat dat betreft net haar vader, ze schreeuwde ook nooit. Ze zat van kleins af aan met haar neus in wetenschappelijke boeken. In Hughs werkkamer keek ze naar de prentjes in zijn tijdschriften nog voor ze kon lezen. Ze wilde altijd weten waarom iets was zoals het was. Misschien heeft dat hem een hele poos tegengehouden om weg te gaan, haar vragende stemmetje en haar heldere groene ogen. Als hij aan zijn pc zat te werken, kroop ze op zijn schoot en keek ze hoe zijn benige vingers op de toetsen bewogen en er op het scherm zinnen ontstonden. Hij joeg haar nooit weg. Zij heeft nooit om liefde hoeven te smeken.’

Vreemd, hoe consistent je leven opeens wordt als je het in een groot verhaal begint te gieten.

‘Als hij op de universiteit was en Tommy sliep, sloop ik zelf naar zijn kamer en stopte me net zo vol met de kennis uit zijn boekenkasten als met de repen uit de keukenkasten. Vooral de werken over de Griekse goden en mythen interesseerden me. De stamboom van de Titanen zie ik nog altijd voor me. Uranus en Gaia die Mnemosyne verwekten. Mnemosyne vond ik zo’n prachtige naam. Ze vond de woorden en de taal uit. In een ander boek stond dan weer dat Mnemosyne de naam van een rivier in de Hades was. Doden die van haar water dronken zouden hun leven niet vergeten, maar het onthouden, in tegenstelling tot wie van de Lethe dronk. Ik weet wel zeker dat ik van de Lethe zal drinken. Er valt ook niks te onthouden.’

Haar mond is kurkdroog, ze pakt het glas water dat Karolien naast de Kaäba voor haar heeft neergezet.

Karoliens stem is zacht: ‘Waren er dan echt nooit geluksmomenten in je leven?’

‘Misschien waren ze er wel, ze zitten alleen zo ver weg. Ik doe mijn best, echt waar.’

‘Waarom denk je spontaan als ik “geluk” zeg?’

‘Nu? Je zult teleurgesteld zijn, het is helemaal niks freudi-aans. Ik weet niet waarom, maar ik denk aan een treinrit, vele jaren geleden, mijn eerste reis alleen, op weg naar de jeugdherberg in Metz. We naderen Namen. De trein boort zich door de diepgroene berm, alsof hij zijn bedding nog moet graven. Ik laat me meesleuren in het zog van de locomotief, het lijkt alsof ik zelf de locomotief word. Ik ben gelukkig. Ik dring door het gelijkmatige groen, dat nadien een lappendeken wordt van volkstuintjes met dahlia’s en bonenstaken, daarna lelijke huizen, het rangeeremplacement. Vijf sporen naast elkaar. In de wijde bocht net voordat de perrons beginnen, kan ik de locomotief zien vanuit mijn rijtuig. Weg boorsensatie. Om het gevoel opnieuw op te roepen probeer ik me in te denken dat ik een rups ben. Of een man. Vooruit willen, in het leven of in een vrouw. Ik heb lang een jongen willen zijn.’

‘Ja?’

‘Denk maar niet dat ik een man in een vrouwenlichaam ben.’

Karolien glimlacht. ‘Ik denk helemaal niks. Vertel gewoon verder wat in je opkomt.’

‘Die tekening van de mannelijke en vrouwelijke anatomie in het voorlichtingsboek dat ik van Lydia kreeg toen ik twaalf werd. En die belachelijke zin: “Man en vrouw betrachten éénwording”. Als je twaalf wordt! Ik had gehoopt dat ik een hond zou krijgen. En wat stom van Lydia, dat ze dacht dat ik nog moest worden voorgelicht. De tekeningen en het bijbehorend commentaar had ik allang bestudeerd in Thomas’ boek, toen hij het haast twee jaar eerder gekregen had. Zelfde uitgever, zelfde auteur, versie “jongens”. Zelfs de kleuren van de cover waren hetzelfde – ze hadden ze ook roze en blauw kunnen maken.’

Niet cynisch worden, Petra. Ze strekt even haar rug.

‘Nou ja, ze hadden hetzelfde moeten zijn. Ik zag duidelijk

een verschil: die van de meisjesversie waren fletser. Misschien had Lydia met haar vooruitziende blik de twee boeken samen gekocht en het mijne al die tijd in hun slaapkamer laten liggen op een plek waar zonlicht bij kon. Ik verdacht haar er toen al van dat haar slordigheid selectief was. Net als haar vergeetachtigheid. En haar moeheid, als ik toevallig eens iets van haar nodig had. Voor Thomas was ze nooit moe. Als ik zeurde, zette ze me vaak voor het aquarium dat papa had ingericht. Het was de beste tv die er was, zei hij. Ik wilde de vissen aanraken, maar het gladde glas was tussen mij en dat wonderlijke ritme. De vissen zigzagden en zweefden tegelijk. Maar weet je wat het probleem is met vissen? Die hebben een knorrige mond. Hun pruillippen leken op de mijne. Dat wist ik pas later, toen Lydia me op een keer optilde voor de badkamerspiegel en zei: “Kijk maar eens hoe boos je eruitziet.”

Karolien knikt. Het is geen neutraal, eerder een meelevend gebaar. Maar dan is het tijd voor medeleven met de volgende klant. Of zeg je ‘patiënt’?

‘Volgende week op hetzelfde uur, kan dat voor jou?’

Karoliens agenda is behoorlijk volgekriebeld. Ze pakt haar eigen agenda en slaat hem open op de pagina’s van de komende week, die even maagdelijk wit zijn als die van alle andere komende weken: ‘Even kijken, ja hoor, dat kan.’

3. THOMAS

Hij duwt met zijn hele gewicht op de boormachine. Zijn lichaam vibreert mee, de stenen van de buitenmuur zijn hard. Hij maakt gaten voor de plantenhangers waar Veerle het de voorbije winter over had. Het was een van die plannen waar niets van terecht was gekomen nadat de woorden van dokter Clouseau hun leven grondig overhoop hadden gehaald. Nog een grote kans op algehele genezing, maar die linkerborst moest er wel meteen af.

Eindelijk is het gat diep genoeg. Hij steekt er een plug in en zet de punt van zijn machine exact tien centimeter lager voor het volgende gat. Straks nog even naar de bibliotheek om het boek over dementie terug te brengen dat Veerle een poos geleden voor hem heeft gehaald, voor ze opeens van het ene onderzoek naar het andere moest rennen. Er is al twee keer een aanmaning gekomen. Aan het lezen van het boek zal hij niet meer toekomen, hij wilde het nochtans echt bestuderen toen het van mama almaar duidelijker werd.

Alle gaten zijn geboord, de pluggen zitten erin. Nu de plantenhangers nog bevestigen. Het kiezen van de planten laat hij aan haar over; als ze straks uit het ziekenhuis komt, moet ze vrolijke dingen te doen hebben. Hij zal binnenkort eens met haar naar het tuincenter rijden, gelukkig komt de lente eraan.

Hij is opeens zo moe dat hij de boormachine op de grond en het bakje met pluggen op tafel laat liggen en zich op de bank laat vallen. Het fleecedekentje dat Veerle over haar knieën legt als ze naar televisie kijkt, trekt hij over zich heen. Even nog

denkt hij aan de opdracht voor het nieuwe winkelcentrum die half afgewerkt op zijn bureau ligt, maar dan vallen zijn ogen dicht.

Als hij wakker wordt, moet hij dringend plassen, maar zijn pik is stijf. In zijn droom heeft hij met een meisje onder smerige lakens gelegen, een geur van twee ongewassen lichamen. Hij weet waar dat beeld vandaan komt. Brussel, het kraakpand aan de Boulevard du Midi. De bogen van de Jugendstilramen waarin hier en daar een gekleurd stuk glas ontbrak. Het meisje heette Marjon, en zij waren de 'Hollandse hippies' in een stad die het kraakfenomeen nog moest leren kennen. De jongens en meisjes van de vrijheid, van de vrije ruimte, van het vrijen, veel mooier dan dat lelijke 'neuken' in Amsterdam, zei Marjon, die op de tolkenschool zat en hem meenam naar de grote vredesbetoging. Haar heldere lach toen hij vertelde dat zijn vader ook een Nederlander was maar het woord 'neuken' nooit zou uitspreken, dat hij het misschien niet eens kende.

Hij zet de deuren naar de tuin wijd open en voelt de kille wind de kamer binnenwaaien. Dan loopt hij naar de wc aan de overkant van de gang.

Papa en mama hadden er geen idee van wat hij in Brussel uitrichtte toen hij er architectuur studeerde. Of wel? Mama zei nooit iets als hij zijn tas met vuile was aan haar gaf. Hij zorgde ervoor dat hij een schoon T-shirt aanhad en zich had geschoren als hij in het weekend naar huis kwam, papa was erg gesteld op orde. Een zwijgzame man, liefdevolle huisvader. Niet zijn verwekker, dat had hij altijd al geweten, maar zorgzaam voor mama en voor het hele gezin. Echt een hecht gezin.

Wat mama hem heeft verteld over zijn biologische vader is heel weinig, haast niets. Toen hij op 18 september 1968 ter wereld